

Az ENSEMBLES projekt regionális modelleredményeinek felhasználhatósága

Szépszó Gabriella, Zsebeházi Gabriella

Numerikus Modellező és Éghajlat-dinamikai Osztály †

36. Meteorológiai Tudományos Napok
2010. november 18.

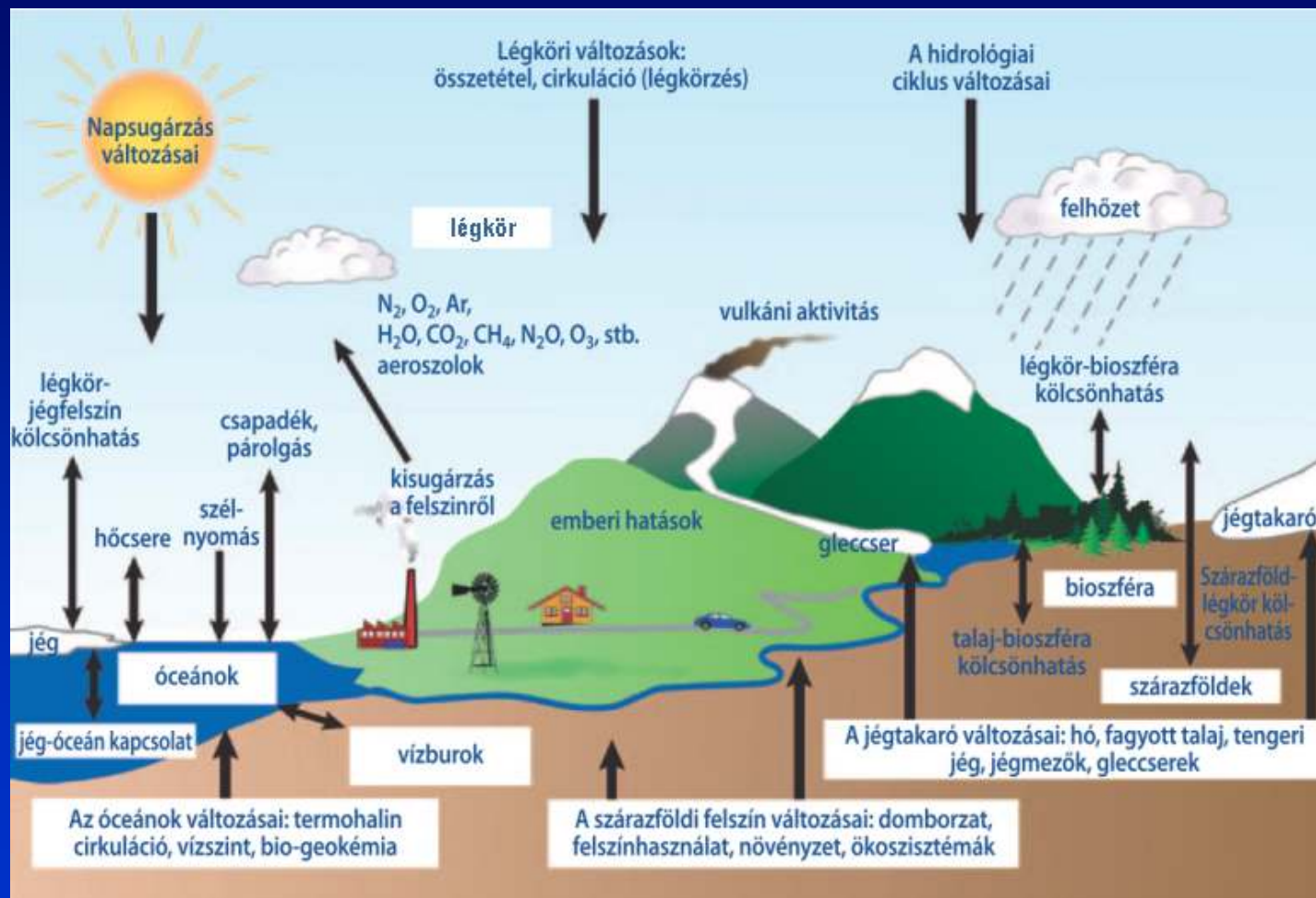
TARTALOM

1. Bevezetés
2. ENSEMBLES projekt
3. Hazai vizsgálatok eredményei
4. Összefoglalás, tervek

TARTALOM

1. Bevezetés
2. ENSEMBLES projekt
3. Hazai vizsgálatok eredményei
4. Összefoglalás, tervek

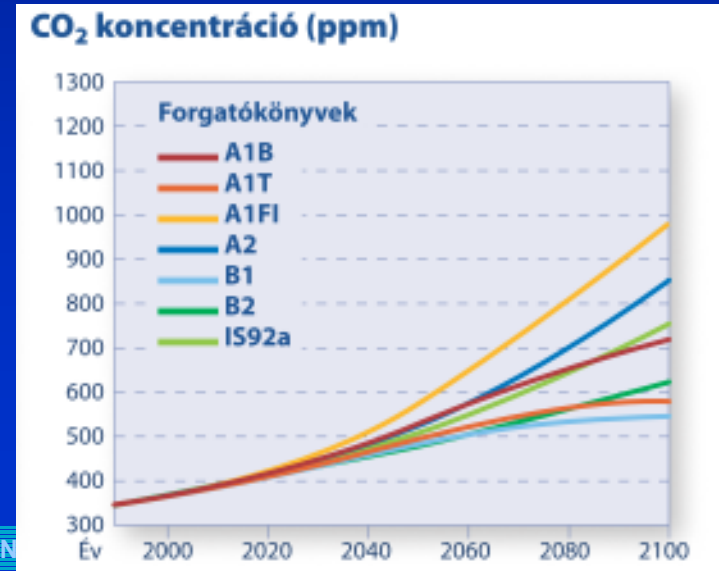
Az éghajlati rendszer elemei

Éghajlati rendszer: a légkör és a vele érintkezésben levő négy geoszféra kölcsönhatásban álló együttese

Éghajlati modellezés

- A komplex éghajlati rendszer, az összetevők, valamint a közöttük lévő kölcsönhatások elemzésére
- Egyetlen válaszadási lehetőség a kérdésre: miként reagál az éghajlat egy feltételezett kényszerre?
- Fizikai törvények – nemlineáris matematikai egyenletrendszer – numerikus megoldás

Regionális sajátosságok

- Globális modellek: néhány 100 km-es vízszintes és 1 km-es függőleges felbontás – Magyarországra ebből kevés (2-10) pont
- A regionális klímaváltozás a globálissal ellentétes irányú lehet
- A globális információ finomítása szükséges, technikák:
  1. Statisztikus-empirikus leskálázás
  2. Dinamikai módszerek:
    - Finomabb vagy változó felbontású légköri általános cirkulációs modellek
    - Dinamikai leskálázás regionális (korlátos tartományú) éghajlati modellek segítségével

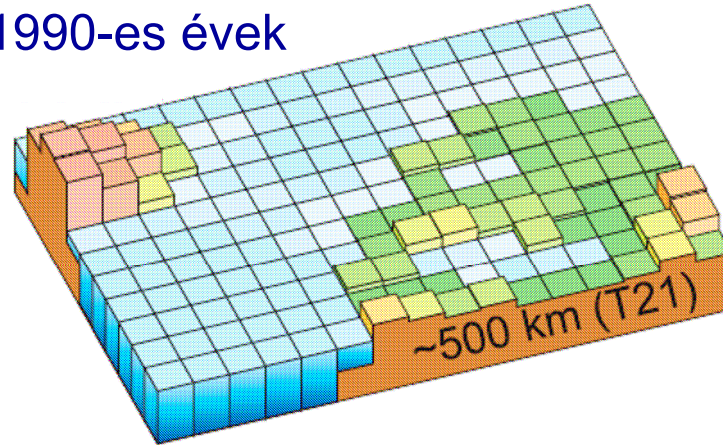
Regionális sajátosságok

- Globális modellek függőleges felbontásának hiánya
- A regionális klimatizációs modellek előnye
- A globális információk felhasználásának lehetőségei

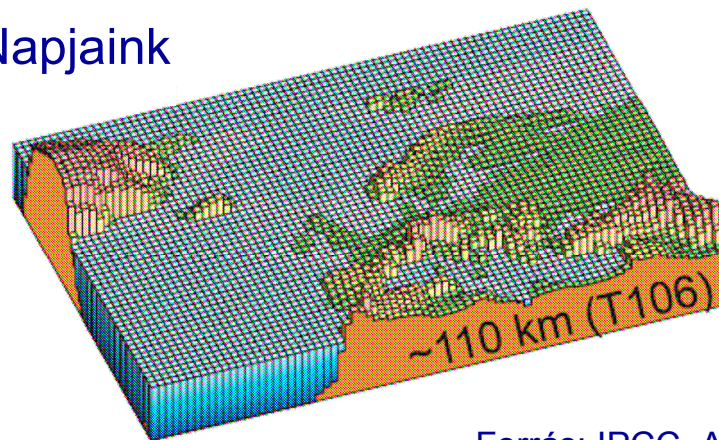
1. Statisztikai módszerek
2. Dinamikus modellek

- Finom felbontású modellek
- Dinamikus modellek éghajlati változásokra

1990-es évek

Napjaink

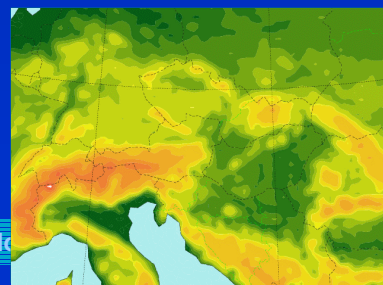
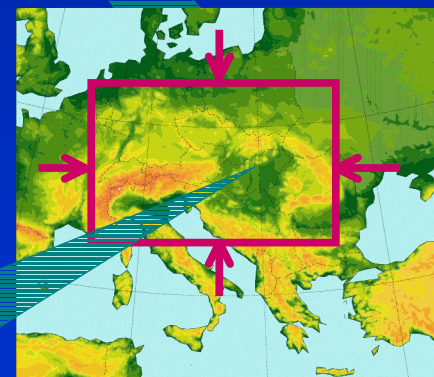
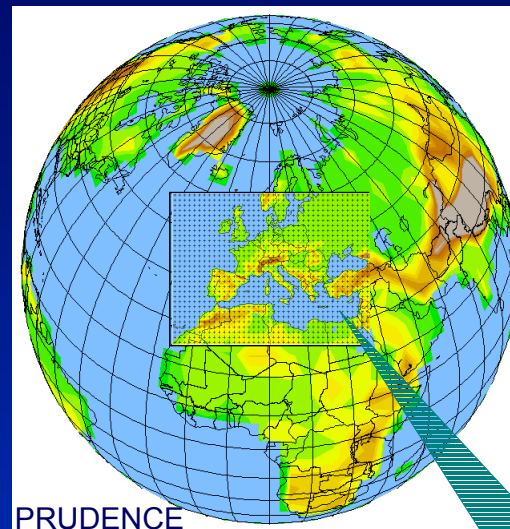
1 km-es felbontás (2-10) pont
tartományú lehet
használni

általános
tartományú)

Forrás: IPCC, AR4

Regionális éghajlati modellek

- Légtéri folyamatokat szimulálják
- Kisebb terület – finomabb felbontás
- Több fizikai folyamat pontosabb, explicit leírása
- A felszíni jellemzők (domborzat, érdesség, albedó) részletesebb figyelembevétel
- Nagyskálájú információk és kényszerek a peremfeltételeken keresztül

Mi a bizonytalanság?

Hibás tudás?

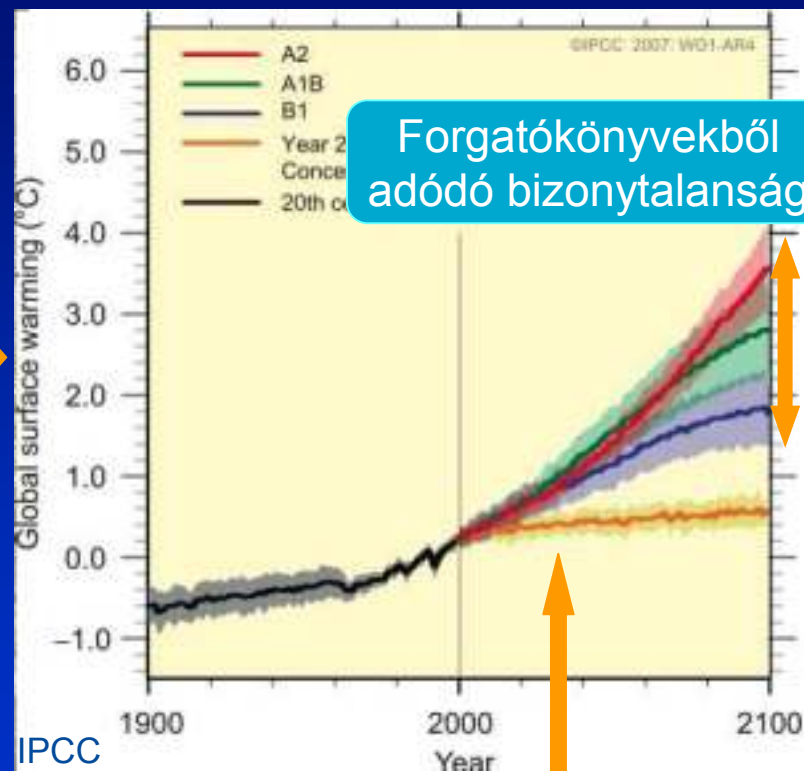
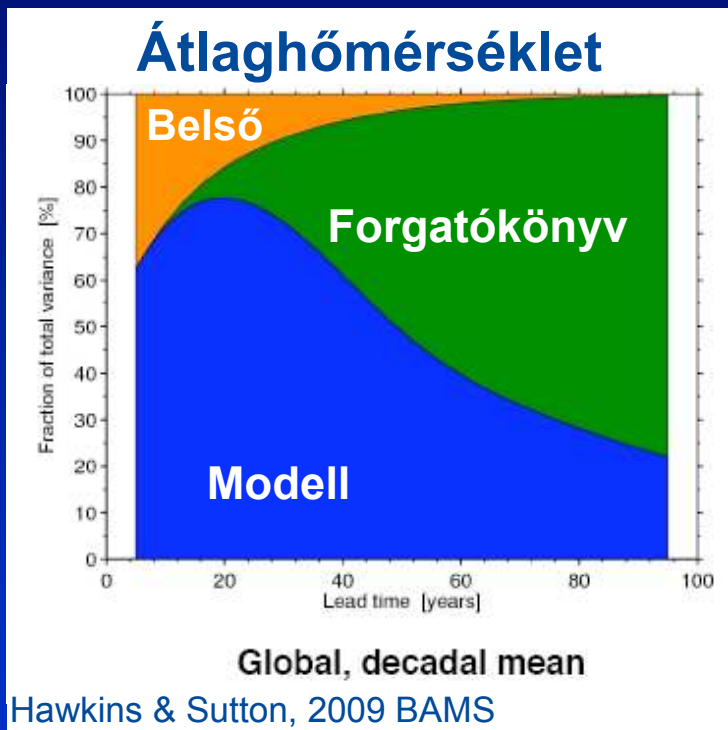
Hiányos tudás?

Információ az információink
korlátairól?

A bizonytalanságok típusai

Tipikus éghajlati projekció

Forgatókönyvekből adódó bizonytalanság

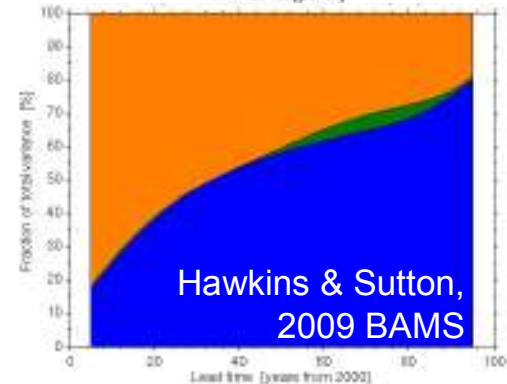
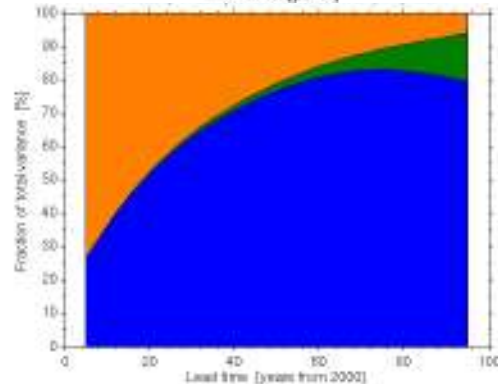
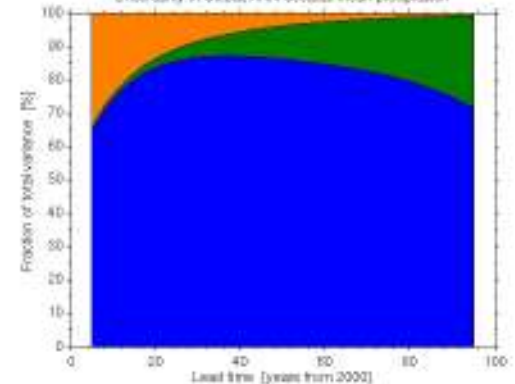
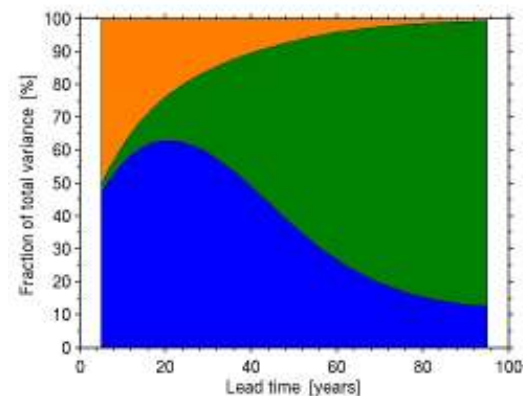
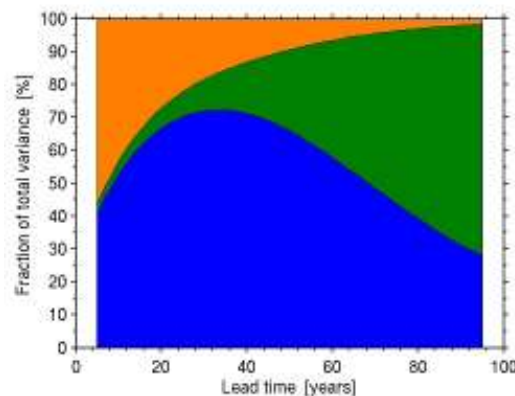
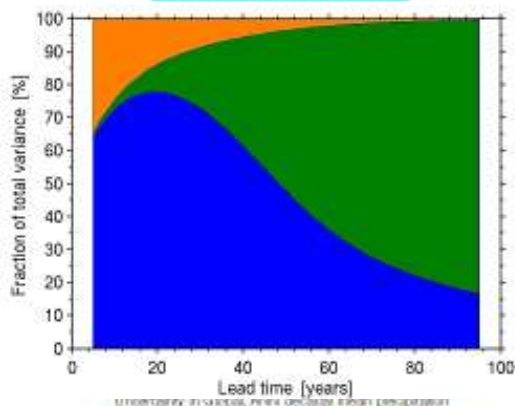
Eltérések a GCM-ek különbségei okán

Bizonytalanságok aránya

Globális

Európa

Ausztrália

Hawkins & Sutton,
2009 BAMS

■ Belső változékonyság

■ Forgatókönyvek

■ Modellek

A típusok aránya régióként és változónként eltérő: a forgatókönyvek szerepe jóval kisebb a csapadék esetében

Bizonytalanságok számszerűsítése

- Valószínűségi (ensemble) előrejelzések
- Rövidtávon legelterjedtebb: a kezdeti feltétel hibáira való érzékenység számszerűsítése
- Éghajlati skálán figyelembe kell venni:
  - A különböző modellek dinamikájának és fizikai parametrizációinak eltéréseit
  - Az emberi tevékenység jövőbeli alakulásának bizonytalanságait
- Tehát: éghajlati skálán multi-modell projekciók
- Kérdés: az egyes tagok egyforma súllyal szerepelnek?

TARTALOM

1. Bevezetés
2. ENSEMBLES projekt
3. Hazai vizsgálatok eredményei
4. Összefoglalás, tervek

ENSEMBLES projekt (2004–2009)

- A projekt célkitűzései:
  - Multimodell ensemble rendszer nagyfelbontású globális és regionális klímamodellek részvételével
  - Valószínűségi projekció a jövőbeli éghajlat bizonytalanságára évszakos, évtizedes és hosszabb időskálán
- Megvalósítás:
  - Globális modellfuttatások + 25 km felbontású regionális klímamodell futtatások Európa térségére
  - Időhorizont: elsősorban 2021–2050 (a kibocsátási forgatókönyveknek ebben az időszakban nincs jelentőségük, az A1B forgatókönyvet használták)

TARTALOM

1. Bevezetés
2. ENSEMBLES projekt
3. Hazai vizsgálatok eredményei
4. Összefoglalás, tervek

Hazai vizsgálatok (OMSZ)

1. ECCONET projekt: kiválasztott modellkísérletek eredményeinek együttes értékelése és éghajlatváltozással kapcsolatos hatásvizsgálatokhoz való felhasználása
2. A Magyarországon használt modellek európai „rokonainak” vizsgálata: mini-ensemble vizsgálatok

1. ECCONET: modellkísérletek

- Cél: az éghajlatváltozás folyami hajózásra gyakorolt hatásainak és azok bizonytalanságának vizsgálata regionális modelleredményekre alapozva
- Az összes modelleredmény együttes vizsgálata túl „nagy falat” lett volna
- Ehelyett: a két „szélsőség” kiválasztása mindkét céltartományra (Duna, Rajna) és célidőszakra (2021–2050, 2071–2100)

Modell	Határfeltétel	Felbontás	Forgatókönyv
RCA	BCM	25 km	A1B
RCA	ECHAM	25 km	A1B
HadRM3Q0	HadCM3Q0	25 km	A1B
RACMO	ECHAM	25 km	A1B

1. ECCONET: validáció

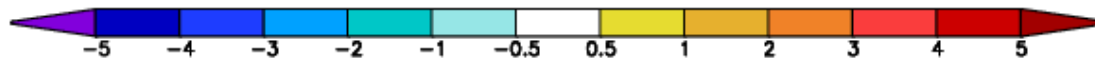
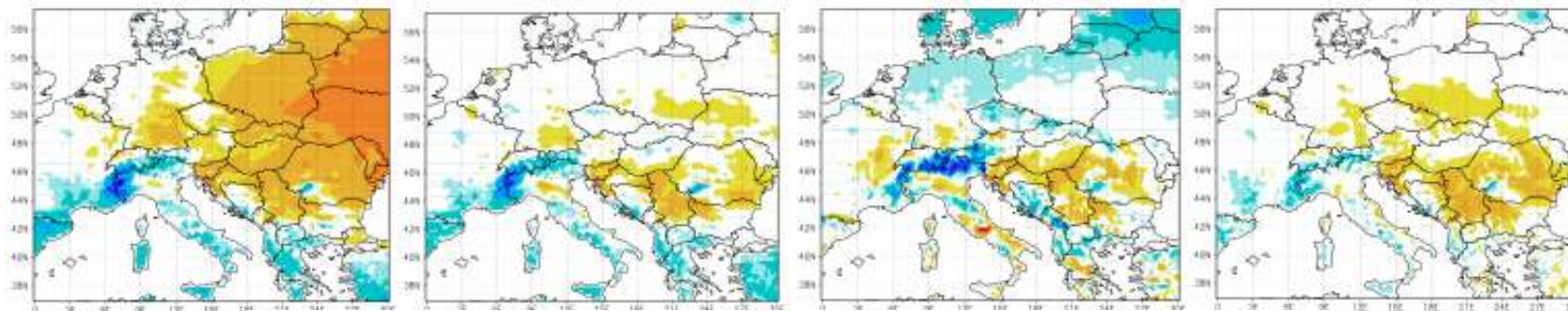
Időszak: 1961–1990; referencia: ECA&D

RCA_BCM

RCA_EC

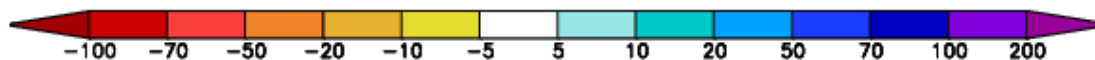
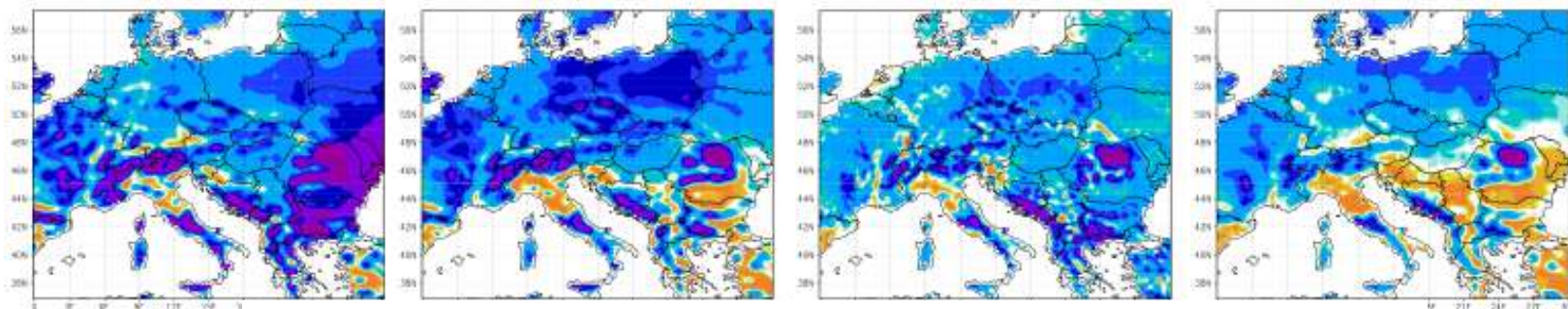
HadRM3Q0_HC

RACMO_EC

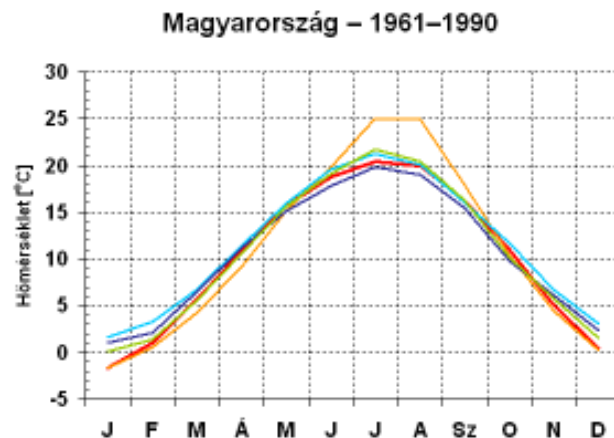
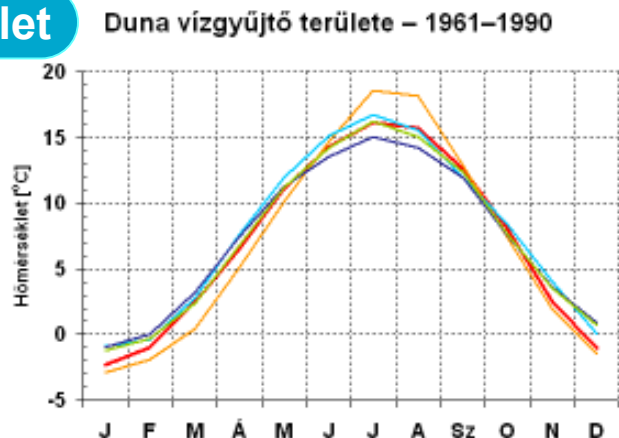
Éves átlaghőmérséklet

Éves csapadékösszeg [%]

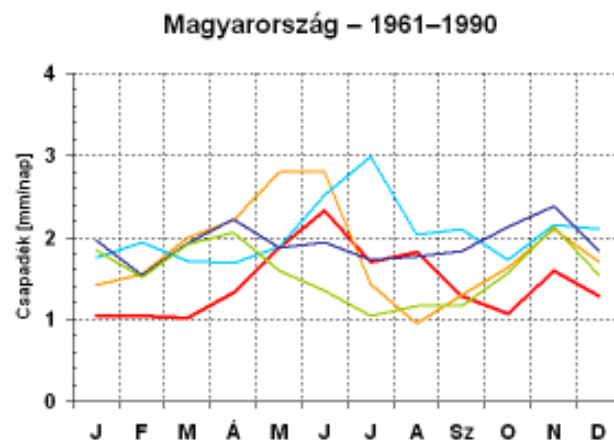
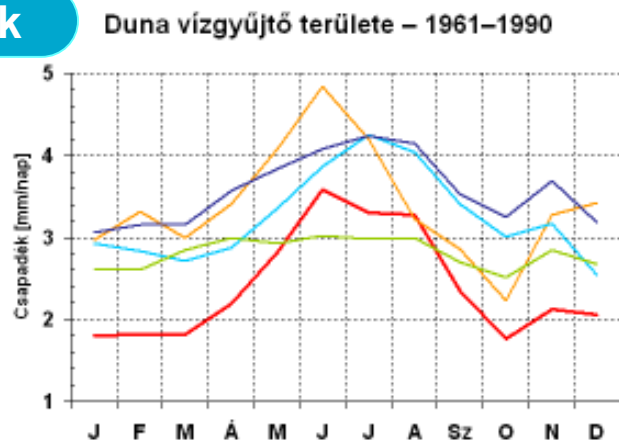

1. ECCONET: validáció

Hőmérséklet

Csapadék

2. Mini-ensemble: hazai szimulációk (OMSZ)

Modell	Határfeltétel	Felbontás	Forgatókönyv	Időszakok
ALADIN	ERA40	25 és 10 km	-	1961–2000
ALADIN	ARPEGE-Climat	10 km	A1B	1961–2100
REMO	ERA40	25 km	-	1961–2000
REMO	ECHAM5/MPI-OM	25 km	A1B	1951–2100

Lehetőség a bizonytalanságok számszerűsítésére:
2 modellfuttatás 10, 25 km-es felbontáson

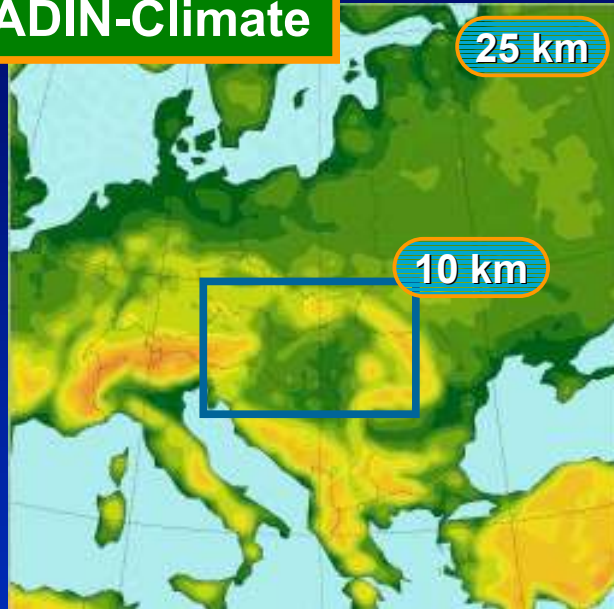
2. ENSEMBLES mini-ensemble

- Tervezett vizsgálatok:
  - Validáció: 2x2 kísérlet ERA40 és GCM peremfeltételekkel, referencia-időszak: 1961–1990
  - Hazai éghajlatváltozás vizsgálata: 2 kísérlet, 2021–2050 és 2071–2100
  - Eredmények összevetése a hazai ALADIN-REMO mini-ensemble eredményeivel és a bizonytalanságok számszerűsítése

Modell	Határfeltétel	Felbontás	Forgatókönyv	Időszak
ALADIN	ARPEGE-Climat	25 km	A1B	1961–2100
REMO	ECHAM5/MPI-OM	25 km	A1B	1961–2100

2. Mini-ensemble: integrálási tartományok

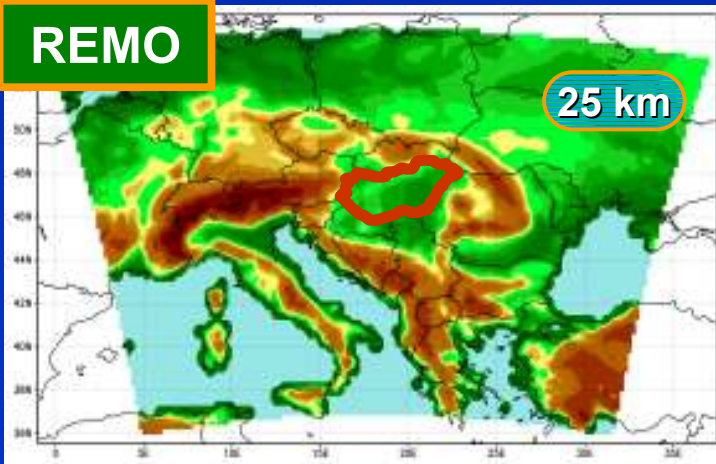
ALADIN-Climate

ENSEMBLES

REMO

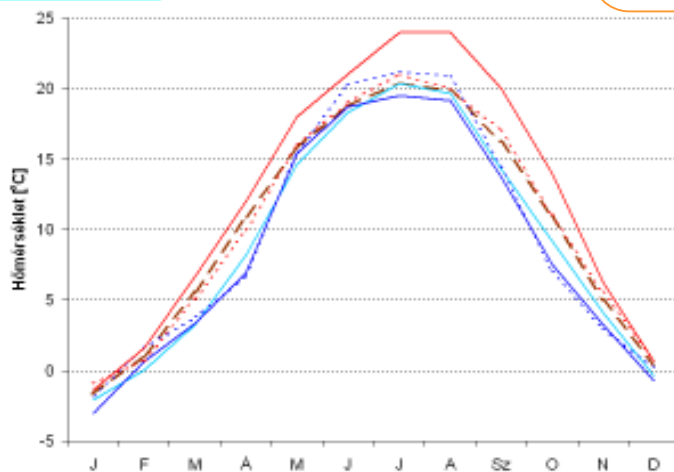
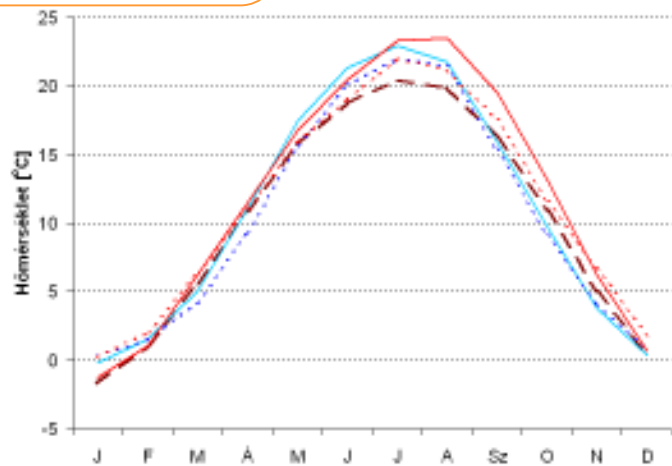

2. Mini-ensemble: első eredmények

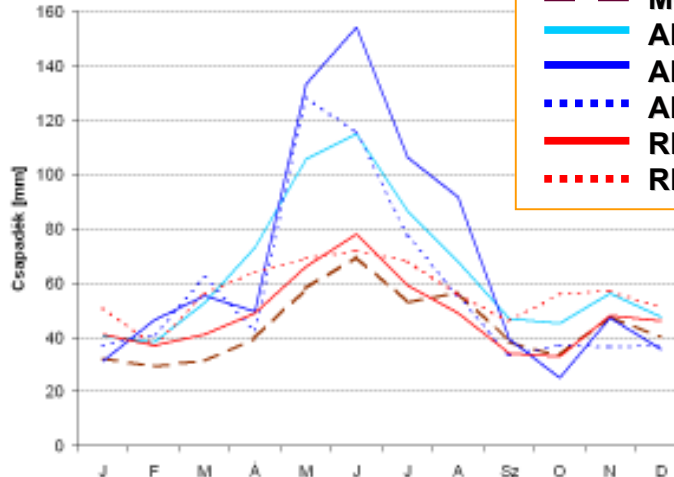
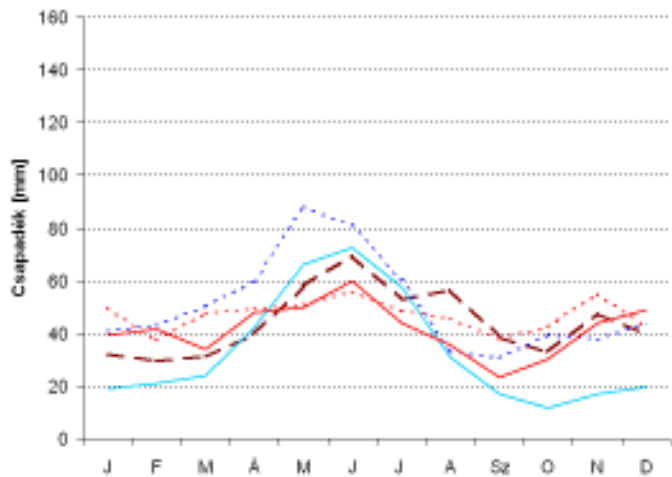
ENSEMBLES

Hőmérséklet

OMSZ

Csapadék

- Mérés: ECA
- ALADIN_ERA_25
- ALADIN_ERA_10
- ALADIN_ARP_10 & 25
- REMO_ERA_25
- REMO_ECHAM_25

TARTALOM

1. Bevezetés
2. ENSEMBLES projekt
3. Hazai vizsgálatok eredményei
4. Összefoglalás, tervek

Összefoglalás

- Eredmények:
  - Általános nehézségek a csapadék szimulációban, változó nagyságú hibák a hőmérséklet esetén
  - Az eredmények nagyban függenek a választott modelltartománytól, felbontástól
- Tervek:
  - A jelenlegi (ECCONET & mini-ensemble) vizsgálatok kiterjesztése az éghajlat változására vonatkozó vizsgálatokkal (2021–2050 és 2071–2100)
  - A teljes nagy ensemble vizsgálata – különös tekintettel azon aspektusokra, amelyekben a hazai modellek bizonytalanok

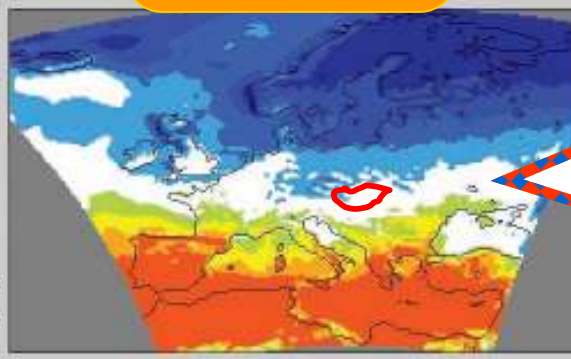
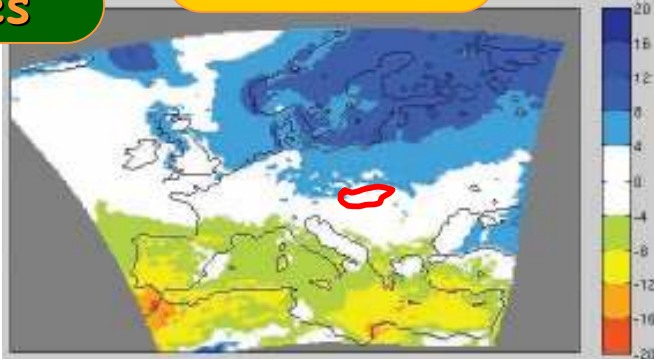
Példa: csapadék-szimulációk

ENSEMBLES Final Report, 2009

Éves

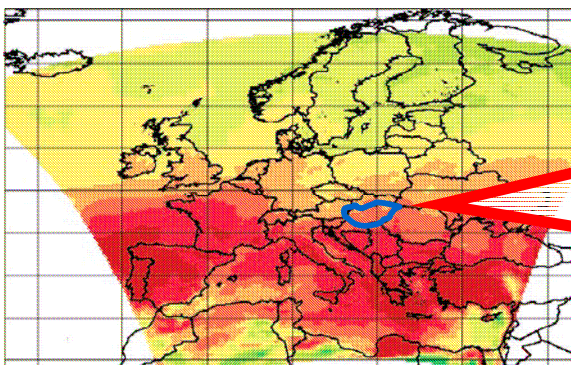
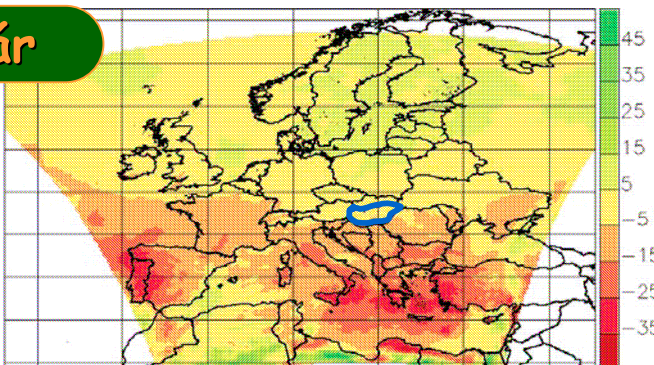
2021-2050

2071-2100

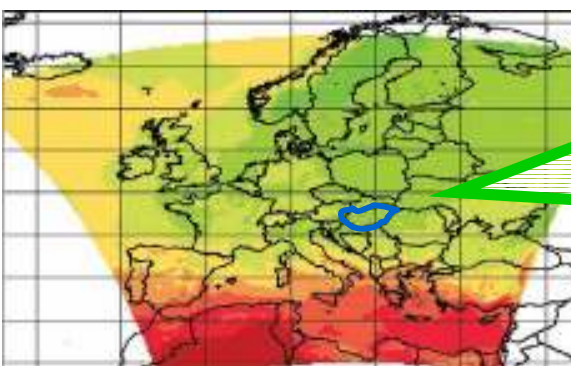
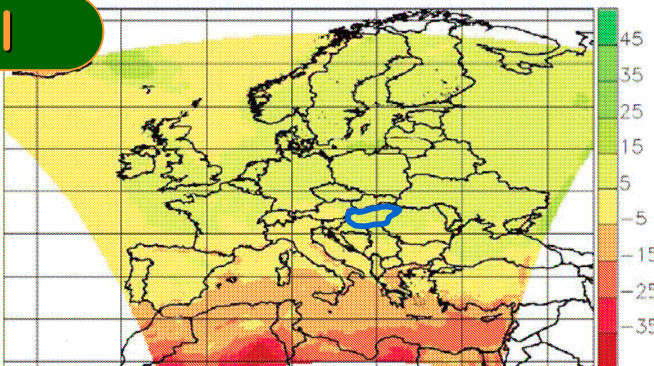
Magyarország az csapadék növekedés és csökkenés európai területeinek határán fekszik

Nyár

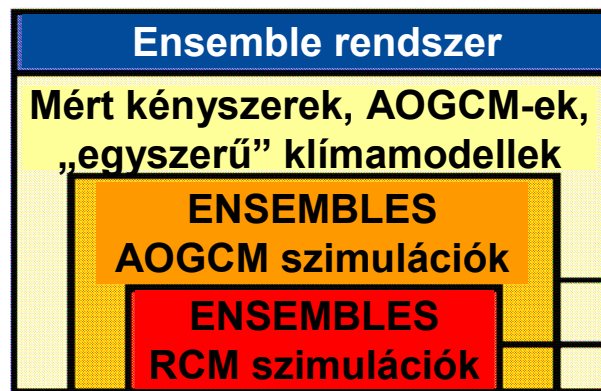
2021-2050:
5-15% csökkenés
2071-2100:
5-25% csökkenés
Magyarországra

Tél

2021-2050:
5-15% növekedés
2071-2100:
15-25% növekedés
Magyarországra

Éghajlati projekciók felhasználása

„Megszokott” út:
éghajlati
forgatókönyvek

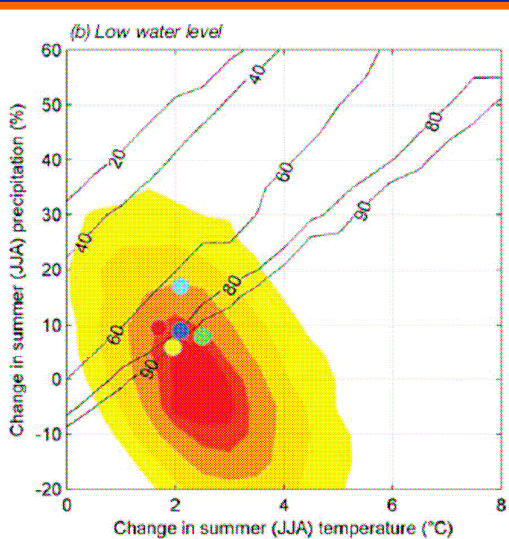

Hatás-válasz
felületek

Hatásvizsgálati
modellek

A hatások
kockázata

A szélsőségek
hatása

**Köszönöm szépen
a figyelmet!**